

Yayın Değerlendirme / Book Reviews

Türkolojiya Dergisi Geçmişten Günümüze

Elçin İbrahimov*

Sovetskaya Türkolojiya dergisi Sovyetler Birliği İlimler Akademisi ile Azerbaycan Sovyetler Birliği İlimler Akademisinin birlikte çıkardığı ilmî dergi olarak 1970'te Bakü'de basılmıştır. *Sovetskaya Türkolojiya* dergisi bu adla 22 yıl süresince modern Türk filolojisi, dilbilimi ve özellikle Türk lehçelerinin araştırılması, öğrenilmesi alanında büyük işler görmüştür. Yayımlandığı (1970-1992) 22 yıl süresince dergi yılda 6 defa çıkıyordu. Dergi ilk kez Sovyetler coğrafyasında Türk dillerinin, keza Azerbaycan Türkçesinin gerekli dilbilimi meselelerinin - özelliklerinin, sözlerin anlamları, aktarmalı sözlük ve diğer sınırlarını belirlemiştir. Sovyetler Türkolojisinin gelişmesine büyük hizmetler veren dergi Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra 1992'den itibaren *Türkolojiya* adıyla faaliyetine devam etti. Bugün de *Türkolojiya* dergisi *Sovetskaya Türkolojiya* dergisinin eski geleneklerini devam ettirerek günümüzdeki Türkoloji ilminde kendi değerleriyle var olan, kendi yeri, kendi sözü olan uluslararası hakemli, ilmî dergi statüsünü korumakla günümüzün Türkoloji sorunlarını kendi sayfalarında yayımlıyor.

* Azerbaycan Millî İlimler Akademisi, "Türkolojiya" dergisinin Yazı İşleri Müdürü –Bakü/
Azerbaycan
elchinibrahimov85@mail.ru

Sovetskaya Türkologiya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) İlimler Akademisi ile Azerbaycan İlimler Akademisinin ilmî dergisi gibi 1970 Nisan ayında Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti İlimler Akademisinin Nesimi Dilbilimi Enstitüsünde yayına başladı.

Dergi tesis olunduktan sonra 1987 Temmuz ayına kadar onun editörü, ünlü türkolog Ordinaryus Prof. Dr. Memmedağa Şiraliyev olmuştur. 1987-1993 yıllarında derginin editörü Rusya İlimler Akademisinin üyesi, Rusya İlimler Akademisinin Dilbilimi Enstitüsü Türk Lehçeleri Bölümünün başkanı Ethem Tenişev olmuştur.

Sovyetler Türkolojisinin gelişmesine büyük oranda hizmetler veren dergiye SSCB İlimler Akademisinin desteği de çok açık şekildeydi. Sovyetler Türkolojisini ve dilbilimci araştırmacıları etrafına toplayan, onları fikir alışverişi ve sağlam tartışmalara çağıran dergi, bu alanda kazanılan ilmî başarıları ve araştırma sonuçlarını sayfalarında yayımlıyordu. Basılmaya başladığı ilk sayıdan itibaren derginin şöhreti Sovyetler Birliği'nin sınırlarını aştı ve dünya Türkologlarının makalelerinin yayımlandığı ilmî bir dergi oldu. Burada makaleler tasnif olundu ve çeşitli bölümler altında yerleştirildi. «İlmî Faaliyetler», «Gündem», «Tartışma ve Bibliografi», «Folklor», «Dilbilimi Teorisi», «Dilbilimi İlişkileri», «Folklor, Edebiyat ve Medeniyet», «Haberler ve Özetler», «Şahsiyetler», «Günün Olayları» ve diğer bölümlerde birçok ilmî makaleler yayımlanıyordu.

Farklı yıllarda derginin bilim kurulunda P.Azimov, G.Abdürehmanov, N. Baskakov, M.Dadaşzadə, M.Zekiyev, S.İvanov, S.Kenesbayev, A.Kononov, H.Koroğlu, E.Tenişev, K.Yaşen ve diğerleri olmuşlardır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra *Sovetskaya Türkologiya* dergisinin kaderi belirlenmeliydi. Ya derginin yayını tamamen sonlanmalı ya derginin tüm yayın hakları Rusya İlimler Akademisine verilmeli ya da Azerbaycan İlimler Akademisinin yayın organı gibi çıkmalıydı. Nihayet Azerbaycan İlimler Akademisi Yüksek Kurumunun 16 Ocak 1992 tarihli kararnamesinin 4/3 sayılı kararına uygun olarak *Sovetskaya Türkologiya* dergisinin ismi *Türkologiya* oldu. Bu tarihten itibaren dergi *Türkologiya* ismiyle yayınına devam etti. Bu karardan sonra Azerbaycan İlimler Akademisi Yüksek Kurumunun 29 Ocak kararıyla *Türkologiya* dergisinin editörü ve bilim kurulunun yeni heyeti belirlendi. Yeni karara göre Ord. Prof. Dr. Agamusa Ahundov *Türkologiya* dergisine editör olarak atandı. Kararda ayrıca Rusya, Azerbaycan, Tataristan, Kırgızistan,

Türkmenistan, Almanya, İngiltere, Fransa, ABD, İran, Türkiye ve Macaristan bilim adamlarından oluşan bilim kurulu da belirtilmiştir.

Türkologiya dergisinin editörü 1993-2014 tarihlerinde Ord. Prof. Dr. Agamusa Ahundov, 2014-2015 tarihlerinde ise Ord. Prof. Dr. Tefik Hacıyev olmuşlar.

Derginin bir dönemler editörleri olmuş M.Şiraliyev, E.Tenişov, A.Ahundov, T.Hacıyev derginin ister Azerbaycan'da isterse de tüm dünyada ilmî araştırma alanına dönüşmesi için çalışmışlardır. Fakat modern dünya derginin ilmî kapasitesinin genişletilmesini talep etmektedir. Bu genişletme ve derginin uluslararası Türkolojinin güncel sorunlarını sayfalarında belirtmek, dergi için artık ana hedef hâline gelmiştir. Özellikle derginin bilim kurulunun ve uluslararası danışmanlarının sayı ve coğrafyasının genişletilmesi, belirttiğimiz hedeflerin gerçekleştirilmesine düşünülmüş bir adımdır.

Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Yüksek Kurumunun 17 Şubat 2016 tarihli, 4/14 sayılı kararnamesiyle Ordinaryus Prof. Dr. Kamal Abdullayev dergiye editör, Prof. Dr. Muhsin Nagısoy'lu ve Muhtar İmanov editör yardımcıları, Araştırma Görevlisi Elçin İbrahimov derginin yazı işleri müdürü olarak görevlerine atandı. Bu kararın devamı niteliğinde Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Yüksek Kurumunun kararıyla *Türkologiya* dergisinde yalnız dilbilimi konularının değil; edebiyat, tarih, felsefe, folklor, mitoloji, yazılı anıtlar, tartışmalar, türkolojinin güncel sorunları, türkoloji merkezleri, şahsiyetler ve diğer alanları da kapsayan yazıların yayımlanması kararlaştırıldı.

Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Yüksek Kurumu dergiyile ilgili birçok temel hedefler belirlemiştir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi doğrultusunda yola çıkarak Akademi Yüksek Kurumunun ve derginin editörü Ord. Prof. Dr. Kamal Abdullayev *Türkologiya* dergisi için bir yol hedefledi.

Bu hedefler, dergi etrafında konferansların, seminerlerin, yuvarlak masaların, tartışmaların gerçekleştirilmesi, dergiye ek olarak kitapların basılması olarak belirtilebilir.

Azerbaycan Millî İlimler Akademisi'nin 17 Şubat 2016 tarihli kararından sonra *Türkologiya* dergisi için özellikle bir hususu belirtmek isterim. Yeni bilim heyeti ve editör takımıyla yola çıkan dergiye ilk defa «Türkoloji İrs», «Türkoloji Merkezler», «Türk Tarihi», «Türk Güzel Sanatları ve Mimarlığı», «Türk Mitolojisi», «Yazılı Anıtlar» gibi bölümler de eklendi.

Yukarıda belirttiğimiz etkinliklerin son hedefi, *Türkologiya* dergisini yalnız Türkologlar için değil tüm bilim adamları için etkin kılmak, Türkolojiyi başka ilim alanlarının - tarihçiler, matematikçiler, edebiyatçılar, fizik, güzel sanatlar, eğitim bilimleri ve diğer bilim adamlarının ilgisine dâhil etmek, ilmi kadroların sayısını ve potansiyelini artırmak, onları bu alanda belgelerle temin etmek, dünya kamuoyunu Türkoloji ilminin ve Türkolojinin esas yönleri hakkında bilgilendirmektir.

Bu karardan sonra Azerbaycan Millî İlimler Akademisininin *Türkologiya* dergisinin bilim kuruluna yeni üyeler de kabul edilmiştir. Derginin yeni bilim kurulu şu şekildedir: Ord. Prof. Dr. İsa Habıbbeyli, Teymur Kerimli, Rafael Huseynov, Vasim Mamedaliyev, Teymur Bünyatov, Prof. Dr. Gevher Bahşaliyeva, Nergiz Ahundov, Ertegin Salamzade, Nizami Huduyev, Nizami Caferov, İlham Mamedov, Mehebbet Mirzeliyev'a, Elbrus Azizov, Vilayet Aliyev, Ramiz Asker, Buludhan Halilov, Ebülfez Guliyev.

Modern ilimde ve ilmî merkezler arasında daha kesin görülen entegrasyon sürecinin sonucu ve hem de talebe bağlı olarak derginin uluslararası danışmanlarının sayıları daha da genişlemiştir. Bu Türkoloji ilminin gelişmesi için önemli adımlardan biridir. Aynı zamanda derginin bilim kuruluna farklı ülkelerden ve ilim alanlarından olan bilim kurulu üyeleri de ilave edildi.

Dilbilimi: Mustafa Kaçalın (Türkiye), Şükrü Haluk Akalın (Türkiye), Michel Bozdemir (Fransa), Hendrik Boeschoten (Almanya), Çeçenov Ali (Rusya), Ahmet Bican Ercilasun (Türkiye), Erden Kajibekov (Kazakistan), Kıdırali

Konkobayev (Kırgızistan), İgor Kormuşin (Rusya), Güllü Karanfil (Moldova), Tefik Melikov (Rusya), Mehman Musaoğlu (Türkiye), Oh Çong Jin (Güney Kore), Osman Fikri Sertkaya (Türkiye), Hayaşi Toori (Japonya), Fikret Türkmen (Türkiye), Alfiya Yusupova (Tataristan), Barbara Keillner -Heinkele (Almanya), Elisabetta Ragagnin (Almanya), Cengiz Alyılmaz (Türkiye), Muradgeldi Soyegov (Türkmenistan).

Edebiyat: Ramazan Korkmaz (Türkiye), Yavuz Akpınar (Türkiye), Annakurban Aşurov (Türkmenistan), Mehmet Kalpaklı (Türkiye), Nikolay Sokolovski (Polonya), Gülbahar Aşurov (Özbekistan).

Folklor: Fikret Türkmen (Türkiye), Çimpoş Lyubov (Moldova), Özkul Çobanoğlu (Türkiye), Metin Ekici (Türkiye), Mamatkul Jurayev (Özbekistan), Sibgatulina Alfina (Rusya).

Tarih: Mehmet Ali Beyhan (Türkiye), Rafail Hakimov (Tataristan), Sergey Karpov (Rusya), Darhan Kıdırali (Kazakistan), Rauf Munçayev (Rusya), Nes-terov Aleksandr (Rusya), Refik Turan (Türkiye).

Doğu Bilimleri: Tasin Cemil (Romanya), Peter Golden (ABD), Lee Hee Soo (Güney Kore), Jurgen Paul (Almanya), Vasilyev Dimitri (Rusya), İştivan Zimony (Macaristan).

Felsefe: Aleksandr Çumakov (Rusya), Galiya Kurmangaliyeva (Kazakistan), Tahir Mahamtov (Rusya), Yuri Popkov (Rusya).

Güzel Sanatlar ve Mimarlık: Kamola Akilova (Özbekistan), Leyla Hasiyanova (Rusya), Asiya Galimjanova (Kazakistan).

Belirttiğimiz gibi Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Yüksek Kurumunun kararıyla derginin ilmî araştırma alanına daha büyük yönler dâhil olmuştur. Derginin eski sayılarındaki ara sıra kendisini gösteren yazılar, dergi Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Yüksek Kurumunun resmî neşrine dönüştükten sonra sık sık dergide yayımlanmaya başladı.

Dergi, gelecekte dünya Türkoloji merkezleriyle ilişkiler kurarak Türkolojinin günümüzdeki sorunlarını çözmek için seminerler, konferanslar, tartışmalar düzenlemekle birlikte çözüm yollarının araştırılmasını karşısına hedef olarak seçmiştir.

Azerbaycanca, Türkçe (Türkiye Türkçesi), Rusça ve İngilizce dillerinde makale yayını gerçekleştiren derginin esas hedefi Türkolojinin tarihteki ve günümüzdeki sorunlarını, Türk Dünyasının tarihî ve kültürel zenginliklerini belirtmek, Dünya Türkoloji Merkezleri ve dergileriyle ilişkiler kurularak günümüzdeki Türkoloji çalışmalarını sayfalarında yayımlamaktır. *Türkologiya* dergisi Kış/Ocak, Bahar/Nisan, Yaz/ Temmuz ve Güz/Ekim sayısı olmak üzere yılda dört defa yayımlanıyor. Dergi Azerbaycan Millî Bilimler Akademisinin uluslararası alanda ilk ve tek hakemli (indeksli) dergisidir. Dergi Rusya, Kazakistan, Özbekistan, Tataristan, Türkmenistan, Kırgızistan Bilimler Akademileri tarafından bilimsel ve indeksli dergi olarak kabul ediliyor. Ayrıca dergi MLO (Modern Language Association), ASOS (Akademia Sosyal Bilimler İndeksi) tarafından taranıyor. Dergiye gönderilen yazılar önce yayın kurulunca dergi yazım ilkelerine uygunluk açısından incelendikten sonra, yayıma uygun bulunduğu takdirde değerlendirmek üzere o alandaki hakemlere gönderiliyor. Dergide yayınlanan ilmi makaleler dünyanın 100'e yakın ülkesine gönderilmektedir. Derginin bugün Azerbaycan'dan ve yurtdışından 100'e yakın üyesi var. Derginin bir sayısı 400 nüsha olarak basılıyor. Derginin yayımlanan her sayısının 50 nüshası da Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Merkez Kütüphanesi aracılığıyla yurtdışına gönderiliyor. Bu şekilde derginin ilmi araştırma yazılarının yayını gerçekleştiriliyor.

Türkologiya dergisi, Türkolojinin güncel gerçeklerini bilimsel ölçüler içerisinde ortaya koymak, Türk Dünyasıyla ilgili olarak uluslararası düzeyde yapılan bilimsel çalışmaları kamuoyuna duyurmak amacıyla yayımlarını günümüzde daha ileriye taşımayı karışısına hedef olarak seçmiştir.

Ayrıca dergi üye kampanyasını da gerçekleştiriyor. Dergiye makale göndermek, üye olmak, basılan sayılarını elde etmek ve diğer konularla ilgili daha detaylı bilgilere *Türkologiya* dergisinin ağ (www.turkologiya.org) sayfasından ulaşmak mümkündür.